
Herbes i flors de camps i vores de camins. Plantes ruderals i arvenses

Josep Maria Panareda i Clopés

Figueres: Brau Edicions, 2021. 192 p.

ISBN 978-84-18096-08-2

JOAN MANUEL SORIANO LÓPEZ

Universitat Autònoma de Barcelona

joamanuel.soriano@uab.cat

Segurament és un fet que les persones solem donar més valor a aquelles coses que són més infreqüents, més estranyes i més difícils de trobar. I això sol coincidir amb allò que tenim més lluny de nosaltres. Ens meravellem amb flors i plantes de països distants, però també ens sorprenem amb espècies de casa nostra que es troben en perill d'extinció o que és molt complicat de veure perquè els seus hàbitats són molt petits o inaccessibles. En canvi, els paisatges més propers i que formen part de la nostra vida diària acaben sent trivials i poc valorats. I les plantes que es troben en el nostre entorn més immediat acaben sent poc menys que invisibles als nostres ulls. Tanmateix, totes les plantes juguen un paper igual d'important en els ecosistemes i es pot considerar d'una certa injustícia —i un error— menysprear aquesta vegetació tan pròxima i que forma part de la nostra quotidianitat.

El motiu d'aquesta breu introducció és posar en valor la guia de camp que aquí es presenta i que no deixa d'omplir un buit en el món de les guies de natura, atès que les 157 plantes que s'hi descriuen de manera detallada (més unes altres 207, que són esmentades complementàriament) formen part, com informa l'autor, dels ambients especialment transformats per la presència humana continuada. La majoria d'aquestes espècies només es troben descrites en obres exhaustives, com podria ser la *Flora manual dels Països Catalans*, però no ens consta que hi hagi cap altra guia de camp per facilitar-ne la identificació sobre el terreny.

L'obra és la quarta publicació de les set que, fins al moment present, formen la col·lecció «Maluquer» de Brau Edicions i la segona del mateix autor (la primera és *Els arbres silvestres de Catalunya*, de l'any 2019). Cal afegir que entre els centenars de publicacions de Josep Maria Panareda es poden comptar diverses guies de camp de plantes de diferents àmbits geogràfics de Catalunya.

Les primeres pàgines del llibre ens introdueixen de manera acurada en els conceptes bàsics que ens serviran per posar en el seu context les plantes que consten a la guia, concretament les descripcions detallades dels termes *ruderal* i *arvense* (i els ambients més significatius on es troben

aquests tipus de plantes), així com de les plantes exòtiques. Atès que les 157 plantes es descriuen en forma de fitxa, al final de la introducció s'hi inclou una acurada explicació de les diferents parts de cada fitxa, a fi que puguin ser interpretades com cal.

I, entrant en el seu contingut, és important destacar que el disseny de la fitxa és una petita meravella de síntesi d'informació: inclou la família a què pertany cada espècie (les fitxes es troben ordenades per les 41 famílies diferents que formen part de l'obra), el nom comú català (s'ha escollit el més freqüent, atès que molt sovint les plantes en reben diversos), el nom científic de l'espècie, amb indicació del taxonomista, i dels sinònims quan escau. També s'hi indica l'interval d'altituds en què es pot trobar, així com els mesos de floració i l'abundància amb què es pot trobar l'espècie a Catalunya. El rang d'abundància inclou quatre nivells, des de molt infreqüent (només quatre espècies) fins a molt abundant (un total de 51 espècies). Tres quartes parts de les 157 espècies es troben de manera entre força i molt abundant (nivells 3 i 4 de presència).

Pel que fa al text de la fitxa, conté diversos apartats, començant per una descripció detallada de la planta en el seu conjunt i de les diferents parts que la componen (fulles, flors, fruits, tiges...). En segon lloc es presenta una caracterització de l'hàbitat i la distribució; en aquest apartat se n'esmenta l'origen geogràfic i se'n destaca el caràcter exòtic quan és el cas. Sistemàticament s'inclou un apartat on es descriuen plantes semblants, tot palesant les semblances i les diferències amb relació a l'espècie principal de la fitxa. I quan la planta ho permet, en un quart apartat s'expliquen els usos tradicionals, ja siguin dietètics o medicinals, però també les contraindicacions.

No cal dir que la part més vistosa de la fitxa és una fotografia de gran qualitat, sovint amb un requadre amb el detall d'alguna part significativa de la planta. Algunes fitxes també inclouen dibuixos d'elements dignes de destacar. Totes les il·lustracions són obra de Maravillas Boccio, col·laboradora sistemàtica de l'autor, i la majoria de les fotografies són de tots dos autors, llevat d'algunes, l'autoria de les quals es fa constar en els crèdits inicials del llibre.

A la part final del llibre hi ha quatre apartats dignes de ser esmentats: un glossari de termes, de gran utilitat, on s'aporta la definició sintètica de 151 conceptes botànics; una breu bibliografia (tretze obres, totes molt significatives) i webgrafia (deu adreces electròniques de bases de dades i d'institucions botàniques, també de gran utilitat per a les persones interessades en el coneixement de la botànica); finalment, es pot trobar la llista alfabètica de totes les plantes descrites en el llibre (364) i la pàgina on apareix cadascuna. S'hi troben barrejats els noms comuns i els científics i es poden distingir per l'ús de la lletra itàlica pel que fa als segons.

Sens dubte, aquest llibre farà servei a qualsevol persona interessada en el coneixement de les plantes en general. I, probablement, la guia pot despertar-li la curiositat per saber el nom i els detalls de les plantes que està *farta de veure*, però a les quals probablement mai no havia parat gaire atenció. Això inclou estudiants, amants de la natura i professionals de diversos àmbits, sobretot relacionats amb la planificació i l'ordenació del territori.